

Κ Ο Ν Ι Τ Σ Α
μεθόριο κάλλος

Κ Ο Ν Ι Τ Σ Α
borderland beauties

ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ • PREFECTURE OF IOANNINA
ΗΠΕΙΡΟΣ Α.Ε. • EPIRUS S.A.

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008 • IOANNINA 2008

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΟΝΙΤΣΑΣ
ΑΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ 53274
ΗΜΕΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ 17-8-2012
ΤΑΞΙΝ. ΑΡΙΘΜ. 779.94 ΚΟΝ

κωδ. εγγ. 7079

Κ Ο Ν Ι Τ Σ Α

μεθόριο κάλλος

Κ Ο Ν Ι Τ Σ Α

borderland beauties

ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ • PREFECTURE OF IOANNINA
ΗΠΕΙΡΟΣ Α.Ε. • EPIRUS S.A.

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008 • IOANNINA 2008

Εκδότης: ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΠΕΙΡΟΥ Α.Ε.-
Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία Ο.Τ.Α (ΗΠΕΙΡΟΣ Α.Ε.)
Φωτογραφία: Χαρητάκης Παπαϊωάννου
Σπύρος Βαγγελάκης
Θωμάς Καρανίκας
Επιμέλεια κειμένων: Χαρητάκης Παπαϊωάννου, Θανάσης Βακάλης
Συλλογή υλικού: Χαρητάκης Παπαϊωάννου, Θανάσης Βακάλης
Μετάφραση: Γιώργος Φερετόπουλος
Επιμέλεια έκδοσης: PCR Advertising A.E.
Διαχωρισμοί – Επεξεργασία εικόνων: PCR Advertising A.E.
Εκτύπωση – Βιβλιοδεσία: NONSTOP PRINTING Ε.Π.Ε.

Publisher: ANAPTIXIAKI EPIROU S.A.-
Anaptyxiaki Anonimi Etairia O.T.A (EPIRUS S.A.)
Photography: Haritakis Papaioannou
Spyros Vangelakis
Thomas Karanikas
Redaction: Haritakis Papaioannou, Thanassis Vakalis
Material collection: Haritakis Papaioannou, Thanassis Vakalis
Translation: George Feretopoulos
Editor: PCR Advertising S.A.
Separations - Image processing: PCR Advertising S.A.
Printing - Bookbinding: NONSTOP PRINTING Ltd

Copyright © 2008 ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΠΕΙΡΟΥ Α.Ε.

Η παρούσα έκδοση είναι μέρος του έργου: «Ανάδειξη, Διάδοση και Προβολή του Φυσικού Κάλλους και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Επαρχίας Κόνιτσας», το οποίο ανέλαβε η «ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΠΕΙΡΟΥ ΑΕ – Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία Ο.Τ.Α (ΗΠΕΙΡΟΣ Α.Ε.)» (υπεύθυνοι έργου: Χαρητάκης Παπαϊωάννου, Γεράσιμος Παπαηλίας) για λογαριασμό της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Ιωαννίνων. Το έργο εντάσσεται στο Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα της Επαρχίας Κόνιτσας (ΕΑΠΕΚ) – Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών – Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων.

Copyright © 2008 ANAPTIXIAKI IPIROU S.A.

The present edition is part of the project Documentation, publicizing and advancement of the natural beauty and cultural legacy of the Konitsa province, which was carried out by the company "ANAPTIXIAKI EPIROU SA – Anaptyxiaki Anonimi Etairia O.T.A (EPIRUS S.A.)" (heads of project Haritakis Papaioannou and Gerasimos Papailias) on behalf of the Prefecture of Ioannina and is included in the "Anaptyxiako Programa Eprarhias Konitsas" (EAPEK) (Special developmental project of the Konitsa province) – Ministry of economy and Finance – Public investment program.

ISBN: 978-960-98737-5-8

Για κάθε Ηπειρώτη, όπως και κάθε άνθρωπο που έχει την τιμή και την ευθύνη να κατοικεί στις εσχατιές της χώρας μας, η Κόνιτσα είναι ένα τοπωνύμιο πλήρες συμβολισμών. Εκεί, στις μεθόριες πλαγιές του Γράμμου και του Σμόλικα, σ' έναν τόπο άγονο αλλά μαγευτικά όμορφο, που κατοικείται όπως οι πρόσφατες αρχαιολογικές έρευνες δείχνουν ήδη από τα παλαιολιθικά χρόνια, το άγριο αλλά παράδοξα φιλόξενο τοπίο αποδείχθηκε ικανό να εμπνεύσει στους κατοίκους του, όχι μόνο την πρόοδο στις παραδοσιακές τέχνες, αλλά και την ευθύνη της φύλαξης της ταυτότητας ενός ολόκληρου έθνους.

Η Κόνιτσα έχει κάλλος δυσανάγνωστο. Χρειάζεται να εμβαθύνει η ματιά στις εικόνες για να διαπιστώσει ότι κάθε ομορφιά κρύβει μια δυσκολία, κάθε χαρά κρύβει έναν πόνο. Τα πάντα είναι δυσυπόστατα στην Κόνιτσα. Όλα είναι ιδωμένα μέσα από τον παράλληλο βίο των κατοίκων της. Το φυσικό κάλλος στέκεται απέναντι στην αφορία της γης, η ευμάρεια απέναντι στον καημό της ξενιτιάς, η πολυπληθεία του θέρους απέναντι στην ερημιά του χειμώνα, εικόνες αντιφατικές, όψεις όμως του ίδιου νομίσματος. Χωριά εγκλεισμένα στο ορεινό τους περίγραμμα που βρήκαν διέξοδο στην προκοπή, μέσα από τη μίμηση του αστικού προτύπου, που κουβαλούσαν οι ξενιτεμένοι μαστόροι -και όχι μόνο- απ' όλο σχεδόν τον κόσμο, κάθε φθινόπωρο και άνοιξη.

Με τη λευκωματική έκδοση που έχετε στα χέρια σας καλύπτεται ένα αισθητό όσο και σημαντικό κενό. Ο στόχος που τέθηκε ήταν η συμπύκνωση, σ' έναν αισθητικά και ποιοτικά αξιόλογο τόμο, του φυσικού και του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος της Κόνιτσας κατά την πορεία της μέσα στο χρόνο. Ο χρόνος και η ιστορία στο διάβα τους αφήνουν αχνάρια. Αχνάρια πολιτισμού και παράδοσης που ανιχνεύονται στον κόσμο και στο τοπίο. Η Κόνιτσα πλουτίστηκε πλουσιοπάροχα από τον χρόνο και την ιστορία με περίσσια αχνάρια. Πάνω σ' αυτά βαδίζει προσεχτικά η παρούσα έκδοση, προσπαθώντας απλά να τα απαριθμήσει.

Εύχομαι και ελπίζω η αξιέπαινη αυτή πρωτοβουλία να χρησιμεύσει ως υπενθύμιση των αξιών που πρεσβεύει η περιοχή της Κόνιτσας και των μαστοροχωρίων και κατ' επέκταση όλες οι μεθόριες περιοχές της χώρας μας και για το λόγο αυτό εκφράζω τις θερμές μου ευχαριστίες σε όλους τους συντελεστές της έκδοσης αυτής.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΧΡΙΜΑΝΗΣ
ΝΟΜΑΡΧΗΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

For every Epirote, as for any person who has the honor and responsibility to reside in the furthest regions of our country, Konitsa is a place name full of symbolism. There, on the borderline slopes of Mts. Grammos and Smolikas, in a place barren but magically beautiful, inhabited, as recent archaeological research shows, since Paleolithic times, the wild but oddly hospitable landscape was proven able to inspire to its people, not only progress in traditional arts, but also the responsibility of preserving the identity of an entire nation.

The beauty of Konitsa is indecipherable. You need to look deeply at the pictures to see that all beauty hides an adversity, every joy hides a pain. Everything is of two substances in Konitsa. Everything is seen through the parallel lives of its inhabitants. The natural beauty stands against the sterility of the earth, the prosperity against the sorrow of foreign lands, the multitudinousness of the summer against the wilderness of the winter, controversial images that are still faces the same coin. Villages encased in the mountainous borders that found an outlet in prosperity, through the imitation of the civil standard carried by emigrating workmen - among others - from virtually all over the world, every autumn and spring.

The album you hold in your hands fills a noticeable and significant gap. The objective that was set was to concentrate in an aesthetic and qualitative volume the natural and man-made environment of Konitsa in its course over time. Time and history in their path leave footsteps. Footsteps of culture and tradition detected in the environment and the landscape. Konitsa was generously enriched by time and history with grand footsteps. On these carefully walks this issue, simply trying to enumerate them.

I sincerely hope that this commendable initiative will serve as a reminder of the values advocated by the regions of Konitsa and Mastorochochia and in consequence all the border regions of our country, and for this reason I offer my heartfelt thanks to all those who contributed to this edition.

ALEXANDROS KACHRIMANIS
PREFECT OF IOANNINA

Ο Αώος Aaos River

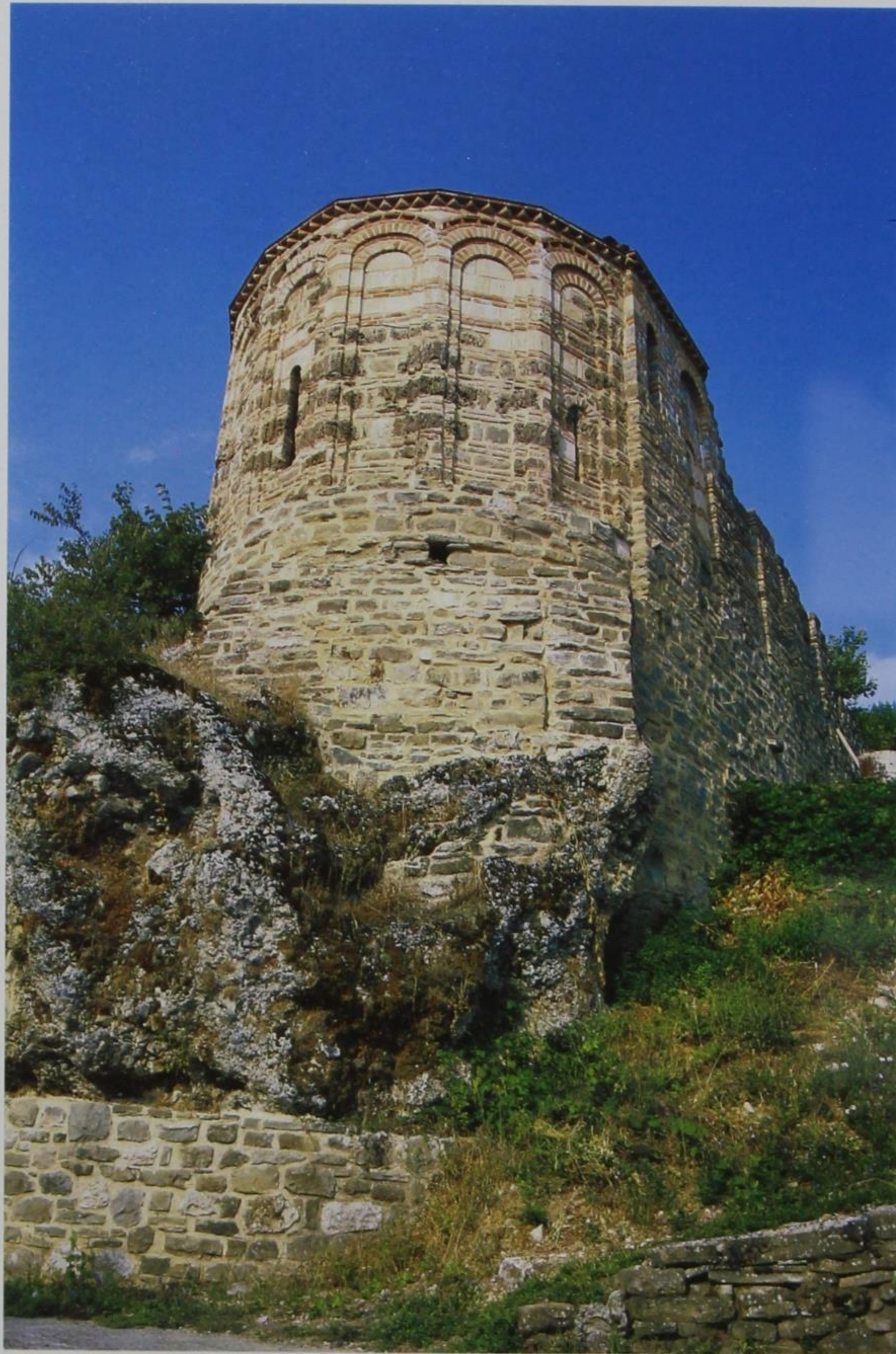

Σελ. 8-9: Η θέα της οροσειράς της Νεμέρτσικας από τις όχθες του Αώου ποταμού, λίγο πριν από τη σμίξη του με τον Σαραντάπορο. Επάνω, το παλλάδιο του Πωγωνίου, η θαυματουργή εικόνα της Παναγίας της Μολυβδοσκεπάστης, ανακαινισμένη σήμερα «τῇ συνδρομῇ ἀπάντων τῶν κατοίκων περιφερείας Κονίτσης καὶ Πωγωνίου». Δίπλα, ο πάνσεπτος ναός της ομώνυμης μονῆς, χτισμένος το πρώτον «ὑπὸ τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως Κωνσταντίνου τοῦ Μπωγωνάτου, κατόπιν δε ανακαινισμένος ὑπὸ Ἀνδρονίκου τοῦ Κομνηνοῦ καὶ Μέγα Δούκα τοῦ Παλαιολόγου». Ο χτισμένος και πολλαπλά ανακαινισμένος σε χρόνους βυζαντινούς ναός, που κατὰ την παράδοση οφείλει την ονομασία του στις μολύβδινες πλάκες της σκεπῆς του, υπῆρξε ἀνεκάθεν το σημαντικότερο πνευματικὸ κέντρο της περιοχῆς, ἐδρα της Αρχιεπισκοπῆς Πωγωνιανῆς, ἀλλὰ και σέβασμα διαχρονικὸ ἀπάντων των κατοίκων Κονίτσης και Πωγωνίου.

P. 8-9: View of Nemertsika mountain range from the banks of Aaos River, just before it meets with Sarantaporos. Above, the Palladium of Pogonio, the miraculous icon of Virgin Mary Molivdoskepasti, renovated today "with the aid of all the residents of Konitsa and Pogonio regions". Close beside, the revered temple of the homonym monastery, built initially "by devout King Constantine Pogonatos, and then renovated by Andronikos Komninos and Grand Duke Palaiologos". The temple, built and renovated many times in Byzantine years, which according to tradition owes its name to the leaden slabs on its roof, was always the most important intellectual centre of the region, seat of the Archdiocese of Pogoniani, but also of diachronic reverence for the residents of Konitsa and Pogoni.

Ο χτισμένος τον 11ο, κατ' άλλους δε τον 13ο αιώνα ναός του Αγίου Δημητρίου στο κέντρο του οικισμού της σημερινής Μολυβδοσκεπάστης, της πάλαι ποτέ Διπαλίτσας, θυμίζει τις μεσαιωνικές καταβολές του οικισμού και ολόκληρης της περιφέρειας του Πωγωνίου, της οποίας κατά πάσα πιθανότητα υπήρξε και η κοιτίδα. Στη διπλανή σελίδα, τα προσφάτως συντηρημένα ερείπια του χτισμένου κατά τον 16ο αιώνα ναΐσκου του Αγίου Σώζοντος που στέκει ως βιγλάτορας στην κορυφή του οικισμού της Διπαλίτσας ατενίζοντας ανατολικά τις χιονοσκεπείς κορυφές του όρους Παπίγκου (σημ. Τύμφη).

The temple of St. Demetrius, built in the 11th, or according to another account in the 13th century, standing at the centre of the settlement of contemporary Molivoskepasti, at one time Dipalitsa, reminds of the medieval origin of the settlement and the entire region of Pogonio, of which in all probability was the cradle. On the next page, the recently preserved ruins of the chapel of St. Sozon, built in the 16th century, standing as a lookout at the top of Dipalitsa settlement gazing East at the snow-covered crests of Mt. Papingo (Tymfi).

Ο ναός των Αγίων Αποστόλων στο βόρειο άκρο του οικισμού της Διπαλίτσας, χτισμένος το έτος 1537, «διά συνδρομής κόπου τε και έξόδου τῶν κύρ Πάνου τοῦ Ἀρσένη καὶ Πάνου Παπαδημητρίου τοῦ ποτὲ σακελαρίου καὶ νέου κτήτορος τῆς ζωγραφίας». Ο καθεδρικός σήμερα ναός της Διπαλίτσας, υπήρξε ἔδρα της Αρχιεπισκοπῆς Πωγωνιανῆς, ζωγραφίσθηκε δε το 1645, «χειρ τοῦ ταπεινοῦ Δημητρίου ἐκ χωρίου Γραμμόστης καὶ τοῦ αὐτοῦ υἱοῦ Ἰωάννου Σκούταρι».

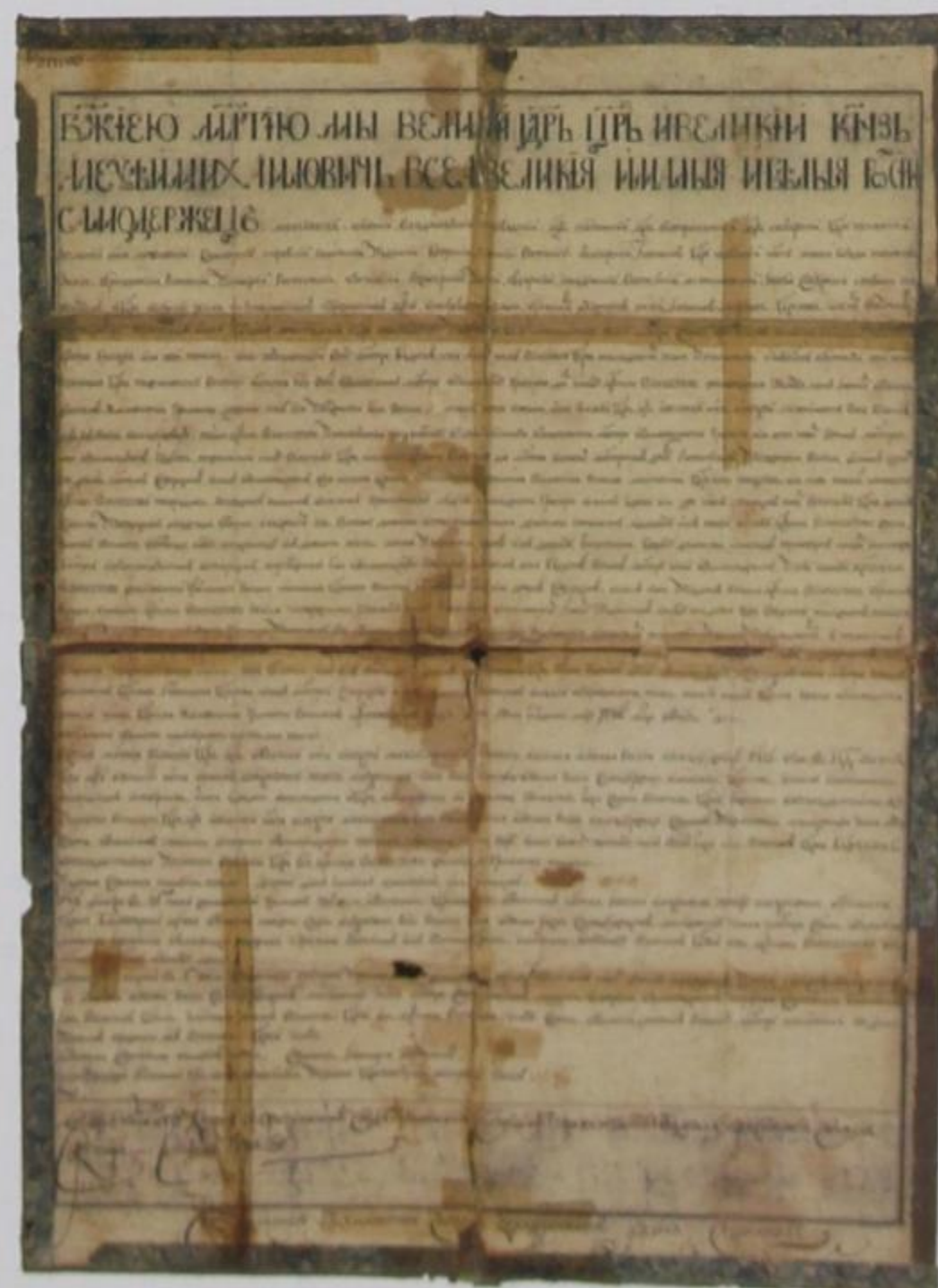
The temple of the Holy Apostles at the northern end of Dipalitsa settlement, built in the year 1537, "with the contribution and efforts of Panos Arsenis and Panos Papadimitriou former treasurer and new owner of the imagery". The contemporary cathedral of Dipalitsa was the see of the Archdiocese of Pogoniani, and was decorated in 1645, "by the hands of humble Dimitrios from Grammosta village and his son Ioannis Skoutaris".

Η μονή των Παμεγγίστων Ταξιάρχων Γκούρας, χτισμένη σε μικρή απόσταση από τον οικισμό του Αηδονοχωρίου, της πάλαι ποτέ Οστανίτσας, ανάγει την ίδρυσή της τον 16ο αιώνα, τα σημερινά όμως κτίσματα αποτελούν ανακαινίσεις του 19ου αιώνα, μετά την πυρπόληση και πολιορκία που υπέστη η μονή το 1854 από στίφη Τουρκαλβανών. Κάτω, μία από τις περίφημες «ελεημοσύνες», τις δωρεές εκείνες των Τσάρων της Ρωσίας προς τους μοναχούς της μονής, χρονολογημένη το 1753 και υπογεγραμμένη από τον Άρχοντα Τσάρο και Μέγα Ηγεμόνα Πάσης Μεγάλης, Μικρής και Λευκής Ρωσίας Αλέξιο Μιχαήλοβιτς (ιδιωτική συλλογή).

The monastery of Gaura dedicated to Pamegisto Taxiarches (Archangels Michael and Gabriel), built close to the settlement of Aidonohori, former Ostanitsa, was founded in the 16th century, though contemporary buildings are the result of renovations that took place in the 19th century, after the siege and burning of the monastery in 1854 by raiders. Below, one of the famous "charities", donations of the Czars of Russia to the monks of the monastery, dated to 1753 and signed by the Lord Czar and Grand Sovereign of All Greater, Lesser, and White Russia Alexios Mikhailovich (private collection).

Τα εγκαίνια της γέφυρας του Μπουραζανίου, παρουσία πασών των οθωμανικών και χριστιανικών αρχών της επαρχίας Κονίτσης, κατά τα τέλη του 19ου αιώνα (αρχείο Απόστολου Βερτόδουλου).

The inauguration of the bridge of Bourazani, with the presence of all Ottoman and Christian authorities of Konitsa province, around the end of the 19th century (archive of Apostolos Vertodoulos).

Η γέφυρα Μπουραζανίου, λίγα χρόνια πριν από την ανατίναξή της, το 1944 (αρχείο Απόστολου Βερτόδουλου).

The bridge of Bourazani, a few years before it was blown up in 1944 (archive of Apostolos Vertodoulos).

Η γέφυρα της Μέρτζανης, με τους συνοριακούς σταθμούς Ελλάδος και Αλβανίας εκατέρωθεν αυτής, διέσχιζε τα νερά του Σαραντάπορου μέχρι τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, οπότε και ανατινάχτηκε.

The bridge of Mertzani, with the frontier posts of Greece and Albania on either side, bridged the waters of Sarantaporos until 2nd World War, when it was blown up.

Η Μεσογέφυρα, η τρίτη κατά σειρά γέφυρα του Αώου, κοντά στη σμίξη του με τον Σαραντάπορο από την οποία επίσης σήμερα σώζονται μόνο τα βάθρα (αρχείο Γεωργίου Τάσσου).

Mesogefira, the third bridge of Aeos near where it meets with Sarantaporos, from which only the pedestals remain today (archive of Georgios Tassos).

Ερείπια κτηρίου των ελληνιστικών χρόνων στο λόφο της Μεσογέφυρας και θησαυρός αργυρών τετράδραχμων του Μεγάλου Αλεξάνδρου από την ανασκαφή. Η οχυρή αυτή θέση ταυτίζεται κατά πάσα πιθανότητα με το περίφημο «Στρατόπεδο του Πύρρου» στην αρχαία Τριφυλία (*Locus est in Triphylia terrae Molottidos*), όπου σύμφωνα με την άποψη του Nicholas Hammond στρατοπέδευσε ο ηττημένος στρατός των Μακεδόνων του Φιλίππου Ε΄ μετά τη μάχη του με τον Ρωμαίο Φλαμίνιο στα επιλεγόμενα στενά του Αώου. Στη διπλανή σελίδα, χάλκινα ξίφη της Ύστερης Εποχής του Χαλκού από την ίδια ανασκαφή (φωτ. ΙΒ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων).

Ruins of a building of the Hellenistic era on Mesogefira hill, and silver tetradrachms of Alexander the Great from the excavation. This fortified position is very possibly the famous "Encampment of Pyrrhus" in ancient Triphylia (*Locus est in Triphylia terrae Molottidos*), where according to Nicholas Hammond camped the defeated Macedonian army of Philip V, after the battle with the Roman general Flamininus at the so-called straits of Aeos. On the next page, bronze swords belonging to the Later Bronze Age, from the same excavation (phot. 12th Ephorate of Prehistoric and Classical Antiquities of Ioannina).

Το μονόδριο του Αγίου Νικολάου Καλόβρισς, χτισμένο στην κοιλάδα του Σαραντάπορου, λίγο πριν τη σμίξη του με τον Αώο και πλησίον του ομώνυμου χωριού. Το καθολικό της μονής, πιστά ακολουθώντας τον αθωνίτικο τύπο αρχιτεκτονικής χτίστηκε τον 17ο αιώνα και θα πρέπει να περιληφθεί και αυτό στο σύνολο των μονών της περιοχής που είχαν σαν σκοπό την κατοχύρωση των εύφορων εκτάσεών της σε χριστιανικά χέρια και την ανάσχεση του ραγδαίου κύματος του εξισλαμισμού των νοτιο-βυζαντινών χρόνων.

The cloister of Saint Nicholas of Kalovrisi, built in the vale of Sarantaporos, a short distance before it meets with Aeos and near the homonym village. The nave of the cloister, which follows closely the architectural tradition of Athos, was built in the 17th century and should be included in the monasteries of the area, the purpose of which was to ensure that the fertile lands remained in Christian hands, and to check the rapid wave of Islamisation of the later Byzantine era.

Η μονή Γενεσίου της Θεοτόκου στα Καβάσιλα, κτίσμα του 19ου αιώνα, γνωστότερη κυρίως για τον λαϊκότεχνο ζωγραφικό της διάκοσμο, έργο του 1864 των ανταδέλφων Χιονιαδιδών ζωγράφων Ζήκου, Ματθαίου και Αποστόλη, υιού αυτού.

The Birth of the Virgin Mary Monastery in Kavasila, built in the 19th century, mainly known for its folk painted decoration, made in 1864 by blood brothers Zikos and Matthew, and his son, Apostolis of Chioniades.

